

NOGLE IAGTTAGELSER VEDRØRENDE NATRAVNENS YNGLEFORHOLD

AF

V. HOLSTEIN

Da jeg i sin Tid her i Tidsskriftet skrev om Fuglelivet paa Einsidelsborg Gods paa Nordfyen, anførte jeg for Natravnen, *Caprimulgus europæus*, at den saa godt som hvert Aar blev set paa Foraarstrækket, men at den ikke ynglede i Godsets Skove. Saaledes har det sikkert ogsaa forholdt sig i Aarene 1920—26; men i 1927 fik jeg Mistanke om, at Natravnen i Modsætning til de tidligere Aar ynglede i Einsidelsborg Storskov, idet 2 blev set sammen saa sent som 11. Juni. Iøvrigt afveg dens Optræden dette Aar ogsaa derved, at den første allerede blev set den 7. Maj, hvilket var c. 3 Uger tidligere end normalt. Imidlertid forløb 1927 uden at bringe Bekræftelse paa min Formodning, og først i 1928 fik jeg Beviset i Hænde, idet Skovfogeden i Einsidelsborg Storskov den 22. Juni fandt en Natravn rugende paa 2 Æg. Dette Fund gav mig en kærkommen Lejlighed til nærmere at studere Natravnsens Levevis i Yngletiden, et Emne, som for mig, og saa vidt jeg kan skønne ogsaa for de fleste andre, danske Ornithologer, hidtil har været som en lukket Bog.

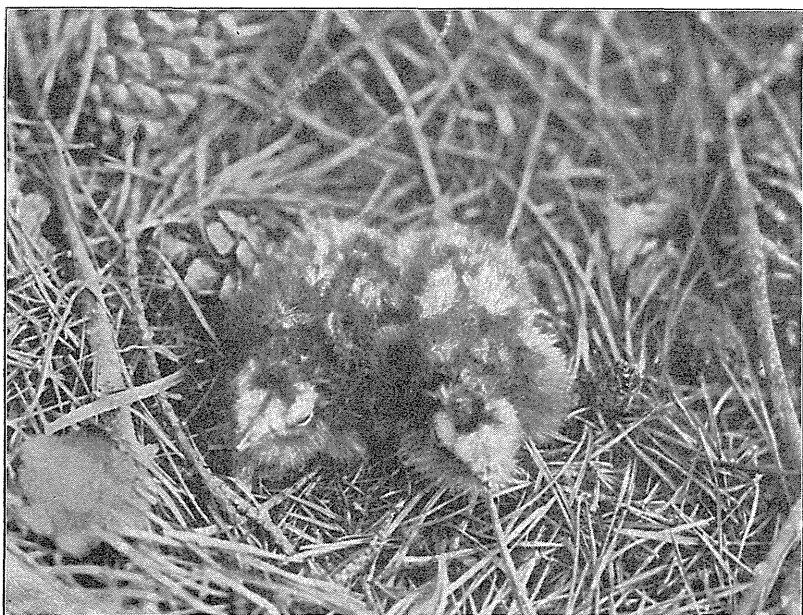
Første Gang, jeg saa Natravnen paa Reden, var den 29. Juni. Reden fandtes i en 25—30-aarig Skovfyrbevoksning, hvis Bund var dækket af et tæt Lag Grene og Kviste, Efterladenskaber fra Bevoksningens Gennemhugning i Vinteren 1927—28. Paa en nogenlunde bar Plet, c. 1 Kvadratmeter stor, sparsomt bevokset med Bølgestænglet Bunke, fandtes Reden ved Roden af en Fyr, c. 3 m fra Bevoksningens sydlige Udkant, som, ved en Grøft og en ret høj Jordvold, paa hvilken fandtes et Kulturhegn af Staaltraadsfletning, var adskilt fra en flere ha stor Kulturflade, bevokset med 4—5-aarige Fyrreplanter. Gennem de knasende Grene, som dækkede Skovbunden, nærmede Skovfogeden og jeg os Stedet

saa forsigtigt som mulig, og saa fænomenal var Natravnnens Beskyttelseslighed, som den laa der mellem de tørre Grene og Barkstumper, at det først, da vi var Reden paa et Par Meters Afstand, var mig muligt ved Hjælp af Skovfogedens Angivelse at faa Øje paa den rugende Fugl. Skønt vi stod ganske aabenlyst, kun c. 2 m fra Reden, laa Natravnen fuldstændig ubevægelig, som var den skaaret i Træ, og kun det store, blanke Øje, som den uden en Blinken rettede mod os, forraadte, at det var et levende Væsen, som laa paa Skovbunden.

I henved 5 Minutter stod vi og betragtede den sære Fugl, og det gik snart op for mig, at den maatte have klækket sine Unger, da jeg foran Fuglens Bryst fik Øje paa Skallerne af de to Æg. Til Slut nærmede jeg mig endnu et Skridt, og da flagrede og tumlede Fuglen bort fra Reden ganske lavt hen over Jorden, som om den var syg og ude af Stand til at flyve. Da den paa denne Maade havde fjernet sig et kort Stykke, fløj den imidlertid op og omsværmede os nu, idet den ofte stod stille i Luften med højt hævede, dirrende Vinger og hængende, udspilet Hale, samtidig med, at den udstødte en Lyd, der lød som et stadig gentaget: køk-køk-køk. Naar den paa denne Maade holdt sig svævende i Luften, ofte kun faa Meter fra vore Hoveder, mindede den i forbavsende Grad om en lille Falk. Undertiden satte den sig paa en Gren, snart i et Træ, snart i et andet, ikke paa langs ad Grenen, som man normalt plejer at se en Natravn gøre, men paa tværs, paa almindelig Fuglemaner. Men hvad enten den fløj eller sad stille, lod den stadig sit Angstskrig: køk-køk-køk høre.

De to Unger, som, medens Moderfuglen flagrede omkring os og klagede sin Nød, laa ganske ubevægelige i Reden, var sikkert kun 1 eller maaske 2 Døgn gamle. De var de mest elskelige Smaaskabninger, man kunde tænke sig, men saa helt anderledes ud, end jeg havde ventet, idet de nemlig var klædt i en fuldstændig, stærkt udviklet Dundragt, saaledes som man ser det hos de saakaldte »boflyende« Fugleunger. Som de laa der i Reden, trykket fladt ned mod Jorden, lignede de to smaa Stykker trekantet, sort- og brunmeleret Fløj med hvide Stænk. Øjnene var aabne, dog kun med en smal Spalte, og paa Næbspidsen lyste den lille Kalkknop som en hvid Draabe. Ved Overnæbbets Rod ragede til hver Side de mærkelige, rørformede, c. 3 mm lange Næsebor skraat fremad mellem Dunene. Kropformen var ogsaa

noget for sig selv og ganske ulig andre Fugleungers. De var mærkelig »flade«, og den meget brede Bagkrop bevirkede, at de set fra oven lignede smaa, dunede Trekanter. Om nogen egentlig Rede kan man ikke tale. Ungerne laa i en ganske svag For- dybning, øjensynlig fremkommet ved Moderfuglens Tryk under Rugningen, og i denne ubetydelige Redeskaal laa, som overalt

paa Jorden, nogle faa, tørre Fyrrenaale. Efter at have beundret dette sjældne Syn i nogen Tid fjærnede vi os, stadig fulgt af den ængsteligt flagrende og skræppende Hun.

En halv Time senere vendte jeg alene tilbage til Stedet. Fuglen laa nu paa Ungerne, men flagrede som forrige Gang bort fra Reden, da jeg kom den ganske nær. Snart satte den sig paa en Gren, snart paa Kulturhegnets øverste Staaltraad, hvor den maatte vippe meget op og ned med Halen for at holde Balancen. Stadig »køkkede« den, og undertiden hvæsende den som en arrig Kat, det sidste dog kun, naar den sad stille. Jeg satte mig ned med Ryggen mod et Træ kun 3 m fra Reden, og efter at Natravnen havde flagret omkring i nogen Tid, satte den sig paa Enden af en Hegnsstolpe, kun faa m fra mig; her sad den længe stille, indtil den pludselig lettede, idet den udstødte nogle

korte: køk, køk, og derpaa slog sig ned paa Jorden $\frac{1}{2}$ m fra Ungerne. Her sad den atter ubevægelig en lille Tid, hvorpaa den med en meget ubehjælpssom Gang vraltede hen til Reden, hvor den gik en Gang eller to »rundt om sig selv«, inden den fik lagt sig rigtig til Ro over Ungerne. Den skuttede sig noget, inden den fik lagt sig rigtig til Rette; men da den først havde faaet anbragt sig efter Ønske, blev den liggende fuldstændig ubevægelig uden at røre saa meget som en Fjer i de 3 Timer, fra Kl. 14 til 17, i hvilke jeg sad og saa paa den. Dens Beskyttelsesfarve er aldeles forbløffende. Den ligner fuldstændig en lavklædt Grenstump, naar den ligger stille, og har man taget Blikket fra den, skal man se nøje til for atter at faa Øje paa den, selv om man sidder den ganske nær. Det paavirkede den ikke i mindste Maade, at jeg bevægede mig, tændte en Cigar eller skiftede Stilling; den laa, som var den død, kun med et vagtsomt Øje rettet mod mig. Selv da jeg rejste mig for at gaa, blev den roligt liggende.

Da jeg var meget interesseret i at faa opklaret, hvornaar og hvorledes Ungerne fik Føde, var jeg atter paa Pletten Kl. 19. Natravnen laa i fuldstændig samme Stilling, i hvilken jeg havde forladt den for to Timer siden, og den rørte sig heller ikke, da jeg, saa forsigtigt som muligt, satte mig ned faa Meter fra den. Nu fulgte en lang og trættende Ventetid, i hvilken der intet skete. Solen gik ned, og det blev mørkere og mørkere inde under Træerne og vanskeligere og vanskeligere at skelne Fuglen paa Jorden. Først Kl. 21³⁰, da Solen havde været nede $\frac{1}{2}$ Time, rørte den paa sig, idet den skuttede sig et Par Gange, og en af Ungerne var et Øjeblik fremme og puslede lidt foran dens Bryst for snart efter atter at gøre sig usynlig. Kl. 22 vendte og drejede den sig igen et Par Gange over Ungerne, uden at der iøvrigt skete noget nyt, og da den endnu Kl. 23 ikke havde gjort Mine til at forlade Ungerne, opgav jeg for denne Gang min Vagt og gik hjem.

Den 1. Juli tog jeg om Aftenen atter ud til Natravnen for at forsøge, om jeg kunde faa Opklaring paa Gaaden med Hensyn til Ungernes Fodring. Jeg ankom til Stedet Kl. 22, og for ikke at skræmme Fuglen unødigt anbragte jeg mig c. 10 m fra Reden paa den Vold, som danner Grænsen mellem Skovfyrbevoksnings og den udenfor liggende aabne Plads, ud over hvilken jeg formodede, at Natravnen vilde foretage sine natlige Jagtudflugter. Fra Stedet, hvor jeg sad, kunde jeg ikke se Reden.

Kl. 22³⁰ hørte jeg Fuglens: køk-køk og saa et Glimt af den ude over Kulturfladen, men derefter saa eller hørte jeg ikke mere til den, førend jeg Kl. 24 gik helt hen til Reden, fra hvilken Fuglen flagrede op. Jeg satte mig nu ned de sædvanlige 3 m fra Reden, og i et Kvarters Tid blev Natravnen ved med at flagre omkring. Snart stod den stille i Luften paa dirrende Vinger, kun 1 m fra mit Ansigt, snart satte den sig paa en Gren eller en Hegnsstolpe, medens den stadig »køkkede« eller hvæsedede. Til Slut gik den dog paa Reden, og da den først var der, kunde jeg selvfølgelig ikke skelne den fra Omgivelserne i det tætte Mørke; men jeg kunde høre Ungerne udstøde en fin Piben, og samtidig skrukkede Hunnen ganske sagte for Ungerne. Denne Skrukken lød som: »grut, grut, grut« og baade Ungernes og Moderens Lyde var saa svage, at man kun kunde høre dem, naar man sad ganske nær ved Reden. I de næste Par Timer skete der intet. Først Kl. 2³⁰, da det nu var blevet saa lyst, at jeg tydelig kunde se den rugende Fugl, hørte jeg pludselig inde mellem Fyrrene en hæs Skratten et Par Gange og saa i et Glimt en anden Natravn, som fløj forbi mig ud mod den aabne Plads, hvor den straks forsvandt. Denne Fugl har, formoder jeg, været Hannen, og det blev, som det vil fremgaa af det følgende, den eneste Gang, jeg saa ham, selv om jeg senere en Gang hørte hans Snurren. Hunnen laa fremdeles roligt over Ungerne, indtil den Kl. 3 uden nogen Foranledning lettede og flagrede ængstelig omkring en lille Tid, førend den atter gik paa Reden. Efter at dette var sket, saa jeg flere Gange Ungerne komme frem og med deres Næb famle omkring Moderens Næb, som om de bad om Føde; men hun blev liggende og søgte at berolige dem ved en sagte Skrukken, og endnu da jeg Kl. godt 4 gik, og Solen stod højt paa Himlen, havde jeg ikke set Ungerne blive madet.

Dette, at jeg disse to Nætter, den $\frac{29}{6}$ og $\frac{1}{7}$, ikke havde faaet Held til at se, hvorledes Ungerne blev madet, indgav mig den Tanke, at det var min Nærværelse saa tæt ved Reden, som var Grunden til, at Hunnen ikke vovede at forlade denne af Frygt for Ungernes Sikkerhed; jeg besluttede mig derfor til i Redens Nærhed at bygge et Skjul, fra hvilket jeg kunde iagttage Natravnen, uden at den vidste det. Denne Plan bragte jeg til Udførelse om Eftermiddagen den 2. Juli. Af Sækkelærred og Granpæle indrettede jeg et Skjul omtrent 2 m fra Reden, og medens Skovfogeden og jeg arbejdede paa dette Værk, hvilket ingen-

lunde gik stille af, blev Natravnen uforstyrret liggende over Ungerne uden at forlade dem en eneste Gang.

Den 3. Juli om Eftermiddagen var jeg sammen med Lærer A. J. Rasmussen, Otterup, atter ude hos Natravnen for at forsøge at faa fotograferet saavel Ungerne som den gamle Fugl. Da vi kom, blev jeg meget forbløffet over at se, at Hunnen var flyttet med Ungerne henved 4 m bort fra den oprindelige Redeplads, aabenbart som Følge af mit Skjuls betænelige Nærhed ved Reden. Naa, jeg tog Ungerne og flyttede dem tilbage til den oprindelige Rede, hvorefter de blev forevige, som det fremgaar af hostaende Fotografi. Derefter forsvandt Lærer Rasmussen med sit Fotografiapparat ind i Skjulet, medens jeg fjernede mig, og lidt efter gik Hunnen paa Reden og blev roligt liggende over Ungerne, medens Lærer Rasmussen tog den ene Plade efter den anden af den.

Samme Dags Aften, Kl. 21, ledsagede Skovfogeden mig til mit Skjul, for at Natravnen kunde se et Menneske atter forlade Stedet, efter at jeg havde gjort mig usynlig. Den havde igen flyttet Ungerne, men denne Gang kun c. $\frac{1}{2}$ m, saaledes at jeg fra mit Skjuls Udkigshul til den nuværende »Rede« ikke havde over $2\frac{1}{2}$ m. Den blev roligt liggende, medens jeg fik mig installeret, hvorefter Skovfogeden forsvandt, og jeg paabegyndte min spændende Vagt, der, som det snart skulde vise sig, blev meget interessant og til fulde godtgjorde, at min Formodning om, at jeg først vilde faa Fuglens normale Livsytringer at se, naar den ikke vidste sig iagttaget, havde været rigtig.

Kl. 21³⁰ begyndte Ungerne at blive meget urolige. Hvert Øjeblik kom en af dem frem, og staaende oprejst foran Moderen greb den med sit Næb omkring hendes, aabenbart for at kræve Føde; men da der intet vankede, dukkede den straks ned igen og smuttede ind under Moderen for saa et Øjeblik efter atter at komme frem, enten alene eller sammen med den anden, for saa igen meget energisk at tigge om Føde. Medens dette foregik, laa den gamle Fugl og drejede paa Hovedet, som om den spejdede rundt til alle Sider, og en Gang slog den et vældigt Gab op. Til Slut gav den dog efter for Ungernes Bønner, og Kl. 21³⁵ lettede den, idet den udstødte det sædvanlige: køk, køk og fløj ud over den aabne Plads. Efter 5—7 Minutters Forløb kom den tilbage og meldte sin Genkomst med nogle korte: køk, køk, og straks blev Ungerne meget urolige. De rejste sig op, baskede ivrigt

med Vingestumperne og styrtede sig graadigt over Moderen, idet hun slog sig ned hos dem, og nu vankede der Føde. Belysningen var jo ret dunkel; men dog kunde jeg se hvorledes den ene Unge med sit vældige Gab greb om Moderens Næb, saa dette helt forsvandt, og samtidig bevægede Moderen Hovedet hurtigt op og ned og afleverede aabenbart ved Opgylpning en Portion til

Ungen. Derpaa fik den anden Unge sit Foder paa lignende Vis, hvorpaa den gamle atter lagde sig over Ungerne. Disse var imidlertid endnu ikke blevet mætte, men kom stadig frem for at kræve mere, hvilket resulterede i, at Moderen atter lettede og Kl. 21⁴⁵ fløj bort for efter 5 Minutters Fraværelse at komme igen. Denne Gang slog hun sig ned et lille Stykke fra Ungerne og trippede hen mod dem, som ivrigt ilede hende i Møde. Efter at de hver havde faaet deres Portion, blev de endnu en lille Tid ved med at komme frem for at se, om der vankede mere; men snart faldt Familien til Ro, og fra Kl. 22 til 2³⁰ var der fuldkommen Stillehed i Natravnehjemmet. Kl. 2³⁰ begyndte Ungerne atter at blive urolige og kom ofte smuttende frem for at prøve, om Moderen ikke skulde have noget til dem. Efter en lille Tids Forløb lettete hun og forsvandt som sædvanlig ud over den aabne Plads

for 5 Minutter senere at vende tilbage med Føde. Men som det var gaaet om Aftenen, saaledes gik det ogsaa nu. Ungernes Sult var endnu ikke tilfredsstillet, og Kl. 3 maatte Moderen atter af Sted i nogle faa Minutter for at hente en ny Forsyning; men denne Gang var det dog kun den ene af Ungerne, som fik noget, medens den anden maatte nøjes med at se til. Efter denne sidste Fodring puttede Ungerne sig som artige Børn under »Dynen«. Moderen skrukkede lidt for dem: grut, grut, grut, og atter sænkede Freden og Roen sig over det lille Hjem. Jeg forblev paa min Post indtil Kl. 5, og da havde hverken Moderen eller Ungerne bevæget sig i de sidste to Timer, og selv da jeg sagte sneg mig ud fra mit Skjul, blev Natravnen roligt liggende.

Det kan ikke nægtes, at denne Nats Oplevelser gav mig Stof til megen Forundring. Er det ikke ufatteligt, at disse Unger i et helt Døgn — om Dagen, naar Solen er paa Himlen, er der jo ikke Tale om, at Natravnen søger Føde — kun bliver madet 2×2 Gange, hvorefter der saa følger en Pause paa indtil 18 Timer, fra Kl. 3 til 21³⁰, mellem sidste Fodring i det ene Døgn og første Fodring i det næste? Da jeg i sin Tid studerede Hejrnernes Liv og saa, hvorledes disse Fugles Unger kunde faste indtil 12 Timer, ansaa jeg denne Præstation for en Rekord, som ingen andre Fugleunger kunde slaa, og saa møder disse to smaa Duntotter op og forbedrer Rekorden med indtil 50 %. Vi har i Sandhed endnu meget at lære om Fuglenes Liv. Men lige saa ufatteligt som Ungernes lange Fasten er, lige saa forbavsende er det, at Moderfuglen i Løbet af 4×5 korte Minutter kan finde tilstrækkelig Føde for saavel Ungernes, som sit eget Behov gennem et helt Døgn. Den maa være en Fanger af Guds Naade, og det maa være et Utal af Natsommerfugle og andre Insekter, som færdes ude i vore lune Sommernætter. Endelig gav denne Nats Oplevelser mig ogsaa Svar paa det Spørgsmaal, som jeg flere Gange havde stillet mig selv: Hvorfor vokser Natravnnens Unger saa utroligt langsomt? I den Uge, jeg hidtil havde kendt dem, var de bogstavelig talt ikke blevet større, noget som var stik imod, hvad jeg kendte fra andre Fugleunger, som netop vokser særlig stærkt i deres første Levetid; nu forstod jeg imidlertid Grunden.

Den 6. Juli Kl. 19³⁰ sad jeg atter i mit Skjul for at se, om Natravnnens Familieliv havde endnu flere interessante Sider at fremvise. Fuglen laa stadig paa sit oprindelige Redested og nød

aabenbart Hvilen og Freden i fuldt Maal. Den laa rigtig og dødse med halvlukkede Øjne og alle Fjerene posede op, saa den lignede en fuldstændig Fjerkugle med Hale og Vingespidsen som Skaft. Da jeg havde siddet en halv Times Tid, passerede en Mand Reden i c. 20 m's Afstand, og straks blev alle Fuglens Fjer trykket tæt ind til Kroppen, og de store Øjne stod vidt aabne, medens den i urørlig Spejden iagttog den sig nærmende Fare; men saa snart Manden var forsvundet, faldt den igen tilbage i sin trygge Ro: Øjenlaagene faldt halvt i, og Fjerene brusede atter omkring den. Undertiden vendte og drejede den paa Hovedet, og bedst, som den laa, kom en af Ungerne frem, trippede c. 10 cm bort fra Moderen, vendte sig og gik nogle faa Skridt baglæns, bøjede Forkroppen nedad, satte Stumprumpen i Vejret og lod en lille Klat falde! Derpaa pilede den tilbage til Moderen, gav hende, som et artigt Barn, et Kys, ved med sit Næb at nappe lidt i hendes, og smuttede saa under »Dynen«, væver som en lille Mus. Nogen Tid efter kom atter en Unge frem, og samme Manøvre gentog sig, og henimod Kl. 21 viste begge Ungerne sig samtidig og »gik afsides« hver til sin Side. Fordøjelsen var der saaledes intet i Vejen med, og en mere fortryllende Familieidyl kan man vanskelig tænke sig. Da Klokken var blevet godt 21, begyndte Ungerne at blive meget urolige. De kom stadig frem fra Moderen og famlede med deres Næb op om hendes; men da der ikke vankede noget, begyndte de at gaa paa Opdagelse i Omegnen. Som smaa, vævre Kyllinger kilede de med forbavsende Fart omkring indtil 1 m fra Moderen. En af dem fandt paa sin Udflugt et eller andet lille Kryb, som den pillede op og slugte, idet den stak Næbbet lige i Vejret. Moderen var meget urolig, naar Ungerne saaledes gik paa egen Haand. Hun skrukkede hele Tiden sagte, vendte og drejede sig i Reden med stærkt oppustede Fjer, og som Regel pilede Ungerne paa denne Opfordring tilbage til det moderlige Ophav, baskende med de smaa Vingestumper og i en vældig Fart. En Gang naaede en af Ungerne næsten helt hen til mit Skjul, og dette blev aabenbart Moderen for meget af det gode. Den lettede skræppende og flagrede hen til en anden Plads, c. $\frac{3}{4}$ m længere borte fra mig, og der skrukkede den meget ivrigt, indtil den fik kaldt begge Ungerne hen til sig. Her sad de nu alle stille et Stykke Tid, men snart kom de frem igen, og Moderen fulgte saa til Fods efter dem hen til den oprindelige Redeplads.

Stadig krævede Ungerne meget energisk at faa noget at leve af, hvorfor Moderen Kl. 21²⁵ med sin sædvanlige Skræppen lettede og fløj bort for efter et Par Minutters Forløb at vende tilbage; dog var det kun ubetydeligt, Ungerne fik denne Gang; men snart efter var Moderfuglen atter paa Vingerne, og i alt hentede den denne Aften, fra 21²⁵ til 22²⁰, Føde 7 Gange. Ingen af dens Udflugter var paa mere end 7—8 Mintter, og ofte lettede den øjeblikkeligt efter at have madet Ungerne uden først at ruge dem, men lige saa ofte sad den lidt over Ungerne, inden den fløj efter en ny Forsyning. Naar den kom hjem, satte den sig som Regel paa Enden af en Hegnspæl og »køkkede« lidt, inden den fløj ned til Ungerne. Denne Aften fik jeg tydelig at se, hvorledes Fodringen gik for sig. Den gamle stikker sit Næb langt ned i Ungens vidt opspærrede Gab og gylper med nikkende Hovedbevægelser Føden op direkte i Ungens Svælg. Naar den har trukket Hovedet til sig efter at have afleveret en Portion, strækker den Næbbet skraat opad og foretager en Bevægelse, som om den »rullede« den tilbageværende Del af Føden til en Klump inde i sit Gab, inden den serveres for den næste Unge. Efter at de 7 Fodringer havde fundet Sted, faldt der Ro over Lejren, og Ungerne holdt sig stille under Moderen. Kl. 22³⁰ forlod jeg mit Skjul og gik hjem.

Den 7. Juli, om Eftermiddagen, tilsaa jeg Natravnefamilien. Den befandt sig i bedste Velgaaende, og Ungerne havde nu begyndt at faa Fjer, navnlig paa Vinger og Hale; men selve deres Krop var kun tiltaget forbavsende lidt i Omfang. Familien opholdt sig den Dag paa det sædvanlige Sted; men da jeg den 9. Juli om Eftermiddagen søgte den der, var den forsvundet, og jeg maatte lede længe, inden jeg fandt den. Den var flyttet c. 20 m bort og laa nu under en Enebærbusk. Ungernes Fjer var paa disse to Dage vokset godt, hvorimod Kroppens Størrelse stadig lod meget tilbage at ønske. De var meget kvikke og kunde pile af Sted i en forbløffende Fart. Da jeg vilde tage dem op, hvæsedede den ene med vidt opspærret Gab og indtog en meget krigerisk Holdning med udbredte, løftede Vinger. Jeg bar dem tilbage til den oprindelige Rede, hvorefter jeg forlod dem for først at vende tilbage næste Dag, den 10. Juli, Kl. 9. Familien havde atter flyttet sig, dog kun c. 1½ m, og laa saaledes ikke længere borte fra mit Skjul, end at jeg derfra let kunde iagttage den. Da jeg kom, skinnede Solen varmt, og

Ungerne laa paa hver sin Side af Moderen, og alle tre nød Solvarmen med halvlukkede Øjne. I Løbet af en Time forsvandt imidlertid Solen, og det begyndte at blæse køligt, hvorpaa Ungerne straks krøb under »Dynen«, hvorfra de en Gang imellem tittede frem.

Samme Dags Aften, Kl. 21, sad jeg atter i mit Skjul. Natravnen havde siden om Morgenens flyttet sig med Ungerne ned i den Grøft, som fandtes paa Grænsevoldens Nordside, og jeg kunde saaledes ikke se noget til Familien fra mit Skjul. Kl. 21²⁰ lettede Hunnen og fløj bort efter Føde, og i samme Øjeblik for jeg ud fra mit Skjul, tog Ungerne og bar dem hen til et Sted foran »Hyttten«, hvortil jeg havde Udsigt fra min Observationspost. Saa snart jeg satte dem paa Jorden, pilede de af Sted hver til sin Side og gjorde sig snart usynlige. Jeg var meget spændt paa, hvorledes Situationen nu vilde udvikle sig; men jeg fik Lov til at vente en rum Tid. Først efter 25 Minutters Forløb, 21⁴⁵, kom Moderen tilbage. Saa snart den meldte sin Ankomst med den sædvanlige »Køkken«, begyndte Ungerne at pibe og bevæge sig. Hunnen slog først ned paa det Sted, hvor den havde forladt Ungerne; men hidløkket af deres Piben kom den derpaa hen foran »Hyttten« samtidig med, at Ungerne kom frem fra hver sin Side og løb hen til Moderen, af hvem de fik deres Foder. Saa snart dette var overstaaet, fløj den gamle bort igen, men var nu kun borte i c. 10 Minutter. I alt blev der fodret 7 Gange i Tiden fra Kl. 21²⁰ til Kl. 22⁴⁰, og efter hver Gang fløj Moderfuglen straks bort igen uden først at ruge Ungerne. Hver Gang, Hunnen fløj bort, forsvandt den mod Vest og vendte stadig tilbage fra Øst. Paa Hjemvejen satte den sig altid paa en Hegns-pæl et godt Stykke borte, hvor den ret længe sad og spejdede, inden den kom nærmere og nedlod sig paa en anden Pæl for saa derfra at flyve ned til Ungerne. Denne Forsigtighed, som jeg ikke tidligere havde bemærket, var sandsynligvis foraarsaget ved, at den første Gang ikke havde genfundet Ungerne paa det Sted, hvor den havde forladt dem. Efter det sidste Foder lagde den sig over Ungerne, og de var aabenbart blevet fuldstændig mætte, da de slet ikke kom frem og krævede mere.

Alt var nu roligt indtil Kl. 2³⁰. Da begyndte Ungerne at komme frem og kræve Føde, hvorpaa Hunnen Kl. 2⁴⁰ lettede og efter et Kvarters Forløb kom tilbage og gav Ungerne det første Maaltid. I alt blev der i Tiden fra Kl. 2⁴⁰ til Kl. 3²² fodret 5

Gange, og ogsaa i denne Periode fløj den gamle straks bort, saa snart Føden var afleveret, uden først at ruge Ungerne. Efter det sidste Foder lagde den sig igen over Ungerne; men disse blev, i Modsætning til om Aftenen, længe ved med at komme frem og kræve mere.

De var i Løbet af de sidste Dage blevet meget livligere. De kunde foretage hele »Flyvespring«, og ofte flagrede de af Sted med udbredte Vinger, saaledes som man ofte ser Kyllinger gøre. I det hele taget mindede de i forbavsende Grad om Agerhøns- eller Fasankyllinger. Flere Gange kom de frem og »gik afsides«, idet de altid i det afgørende Øjeblik vendte Front mod Moderen og gik nogle faa Skridt baglæns, inden de »lod noget falde«. Til Slut faldt Ungerne dog til Ro, og da jeg Kl. 4¹⁰ gik, havde Moderen længe siddet stille over de smaa.

En Gang om Morgenen hørte jeg i nogen Afstand Hannens mærkelige »Snurren«, uden at jeg dog saa noget til Fuglen. Hvor ubetydelig denne Jagttagelse end kunde synes, beviste den dog, at Hannen stadig opholdt sig i Redens Omegn, og at det saaledes ikke var paa Grund af et Ulykkestilfælde, hvorved Hannen var blevet bortrevet, men i fuld Overensstemmelse med Natravns Sædvaner, at hele Forsørgelsespligten paahvilede Hunnen alene.

Den 13. Juli saa jeg om Eftermiddagen igen til Familien. Den havde atter holdt Flyttedag til Grøften paa Grænsevoldens Nordside, aabenbart for ret at kunne nyde den bagende Sol. Begge Ungerne laa frit ved Siden af Moderen, og alle tre laa de og døsede med halvlukkede Øje.

Paa Grund af Bortrejse saa jeg intet til Natravnen førend den 18. Juli, og i det da forløbne Tidsrum var der sket en Ulykke, idet en af Ungerne var forsvundet. Moderen og den anden Unge fandt jeg paa samme Sted som sidst. Ungen var nu vokset stærkt, baade hvad Krop og Fjerklædning angik. Den var fuldstændig fjerklædt, og baade Hale- og Vingefjer havde naaet $\frac{2}{3}$ af Længden hos den gamle Fugl. Vejret var den Dag koldt og blæsende, hvorfor Ungen var krøbet i Ly under Moderen.

Den 21. Juli, Kl. 19⁴⁵, paabegyndte jeg min sidste Nattevagt. Det varede længe, inden jeg fandt Fuglene, da de var gaaet over Volden og nu sad i Grøften paa dens Sydside. Moderen sad over Ungen, hvis Hoved, som nu var omtrent lige saa stort som

den gamles, stak frem mellem dennes Brystfjer. Da jeg fra mit sædvanlige Skjul ikke kunde se noget til Fuglene, naar de sad paa denne Side af Jordvolden, indrettede jeg mig et midlertidigt Skjul af afskaarne Birkegrene ude paa Kulturpladsen, c. 15 m fra det Sted, hvor de nu sad. Ganske vist kunde jeg heller ikke herfra se noget til Familien; men jeg gik ud fra, hvad ogsaa viste sig at være rigtigt, at jeg i hvert Tilfælde kunde holde Kontrol med, hvor ofte den gamle Fugl fløj efter Føde. Kl. 21¹⁰ lettede Moderfuglen og fløj op og anbragte sig paa en Hegnsstolpe, hvor den længe blev siddende. Den gabede ofte, rystede sine Vinger og »køkkede« jævnt hen. Til Slut fløj den bort mod Øst og var længe borte. Da den endelig kom tilbage, opførte den sig meget ængsteligt. Den fløj fra den ene Hegnspæl til den anden, stadig skræppende, og gjorde ikke Mine til at ville slaa sig ned hos Ungen. Først kunde jeg ikke forstaa Grunden til denne Ængstelse; men da en Natugle lidt efter kom til Syne, jagende lavt hen over Kulturfladen, blev jeg snart klar over, at her fandtes Gaadens Løsning, og min Formodning blev til Visshed, da Natravnen pludselig lettede og højt »køkkende« gav sig til at forfølge Natuglen, idet den, som en Krage efter en Rovfugl, stadig styrtede sig ned mod Ugen. De to Kombattanter forsvandt snart for mit Blik, og efter nogen Tids Forløb vendte Natravnen tilbage og slog sig nu ned hos Ungen, som aabenbart fik et Foder. Denne Oplevelse bibragte mig den Tanke, at den forsvundne Unge sikkert var blevet røvet af Natuglen, og at det var derfor, den gamle Natravn var saa ængstelig, da den atter saa Røveren i Nærheden af den sidste Unge. Efter denne Afbrydelse fortsattes Ungens Fodring, som i Tiden fra Kl. 21¹⁰ til 22¹⁵ fandt Sted 4 Gange. Jeg havde ventet, naar jeg sad paa den aabne Plads, at faa at se, hvorledes Natravnen jagede efter sin Føde; men hver Gang, den fløj ud paa Jagt, forsvandt den mod Øst ind over en ældre Fyrrebevoksning, hvor den aabenbart har haft sit Jagtrevir, og hvor det paa Grund af Mørket var mig umuligt at følge dens Bevægelser.

Under min Søgen efter Familien, da jeg kom Kl. 19⁴⁵, blev jeg, paa det Sted i Grøften paa Voldens Nordside, hvor den længe havde haft Standkvarter, mellem Fuglenes Ekskrementer opmærksom paa en Del valseformede, brunsorte Gylp, som aabenbart var Efterladenskaber fra Familiens Maaltider. Disse Gylp, som var indtil 15 mm lange og 6—7 mm brede, viste sig, ved

nærmere Undersøgelse under Lupe, at indeholde dels ufordøjelige Insektrester, saasom Kitindele og Haar, dels en stor Mængde Sandskorn og Smaasten, som øjensynlig til Befordring af Fordøjelsen er blevet pillet op fra Jorden.

Om Eftermiddagen den 22. Juli saa jeg for sidste Gang Natravnene. De havde til en Forandring anbragt sig oppe paa Voldens Krone, og da jeg, uden at bemærke dem, kom dem ganske nær, lettede de begge, og Ungen fløj med noget vaklende Flugt ud over den aabne Plads, hvor den c. 40 m fra mig lod sig dumpe ned i det høje Græs. Da jeg nærmede mig Stedet, lettede den igen og fløj atter et temmelig langt Stykke, inden den paany faldt til Jorden. Her lykkedes det mig at kaste min Hat over den og saaledes faa den fanget. Den var nu næsten udvokset; kun Hale- og Vingefjer var ikke saa lange som hos den gamle Fugl. Den hvædede kraftigt af mig, idet den spærrede sit enorme Gab op; men trods denne kraftige Protest blev dog dens ene Fod forsynet med en af P. Skovgaard's Ringe, mærket Nr. 4571. H., hvorpaa jeg bar den tilbage til det Sted, hvorfra den første Gang var lettet. Her blev den roligt siddende; men da jeg næste Dag søgte efter Familien, var det mig umuligt at finde den. Sandsynligvis har Moderen, nu da Ungen kunde bruge Vingerne, ført den bort til et mere fredeligt Sted, hvor de kunde slippe for mit paatrængende Selskab.
